

Conscience, Hendrik (s.a.), *Batavia*, Brussel, Office de Publicité nr. 3318.
 Conscience, Hendrik (1858), *Batavia. Historisch tafereel uit de XVIIe eeuw. Met twaalf platen door Ed. Dujardin*. Antwerpen, Van Dieren. Dit is de eerste druk. Ik heb die niet gelezen omdat die maar gekocht heb nadat ik de editie van Office de Publicité al gelezen had.

Een roman over de verovering van Nederlands-Indië (te beginnen met Batavia, het huidige Djakarta) door de Nederlanders. Een historische roman dus, die zich afspeelt in de 17de eeuw. Heel spannend verteld, zeker nadat Hopman Van den Broeck (12) gevangengenomen is door de Javanen. Prachtige uitbeelding van negerslaafje Congo.

Conscience is voor zijn tijd behoorlijk modern omdat hij als auteur niet altijd omniscient is. Hier enkele voorbeelden:

29: Misschien dacht zij aan het lieve vaderland

105: De Hoplieden stonden voor de slagorde bijeen en schenen met aandacht te luisteren op hetgeen de Stedevoogd hun zeide.

160: Wat deze mannen tot elkander zeiden, was moeielijk [sic] te verstaan

247: Walter droeg een opgevouwen witten doek onder den arm: waarschijnlijk de vlag, waardoor men den vijand ging te kennen geven dat men den aangeboden vrede aanvaardde en bereid was tot het verlaten der Factorij.

249: Bij deze grievende klacht rukte hij zich de haren uit en weende met overvloedige tranen als een kind; hij scheen zinneloos.

Houden

Philip Vermoortel

10-2022

CITATEN:

9: Zóó is het lot der menschen, Walter, dat hun het leven slechts eene herhaalde scheiding is van al wat zij op aarde meest liefhebben. De eene sterft, de andere vertrekt, de andere blijft; en allen treuren wij evenzeer over de scheiding, totdat Gods genadige schoot ons weer vereenige.....

25: Het is den mensch immer onzalig, als hij zijne hoop op onmogelijke dingen stelt.

37: De neger was bij het hooren van het schot in den kokospalm geklommen en hing, op zestig voet hoogte, als een aap aan den stam des booms.

37: Er leeft een goede ziel in Congo; de arme slaaf herinnert zich van Holland niets anders, dan dat iemand hem daar beschermde en liefhad, als ware hij geene zwarte verstooteling op deze wereld geweest.

38: Door een teeken beval zij de meid, zich nevens Aleidis neder te zetten [Dat de rijken hun personeel bevelen geven en eigenlijk behandelen als slaven, heeft niets te maken met racisme, maar uitsluitend met sociale structuur, wat de racismespeurders ook beweren.]

39: liet de neger zich langs den stam des booms nederglijden

41: "Wat spreekt gij reeds goed Hollandsch!" zeide Walter.

44: Inderdaad, de jongeling, die meende, dat hij met Aleidis ook haren vader en hare moeder zou aantreffen, had zich eensklaps den wijden afstand herinnerd, die er tusschen een nederig sergeant en eenen Hopman bestaat

44: Hij ontdekte zich het hoofd en boog zich eerbiediglijk voor Aleidis, wyl zijn mond eene groetenis stamelde.

49: "Daar nu, die zwarte dompkop ook! Wat krijgt die nu? Houd u stil!"

51: hij zal straks een bezoek mij mijnen heer vader afleggen [De dochter spreekt haar vader aan met 'heer vader'.]

55: want de Javanen waren een listig, doortrapt en geheimhoudend volk

58: Dan, gij begrijpt wel, dat een sergeant niet gemeenzaam ten huize eens Hopmans mag verkeer

60: maar wij [= Congo en de meid Rosalia] zijn dienaars, Congo, en wij moeten voorzichtig zijn

66: drie travado's

76: den algemeenen Stedevoogd [= Gouverneur-Generaal], Johan Pieterz. Koen

77: De Chineez

85: Turksche schepen

86: die heiden met zijnen tulband

88: Langzaam, fier en met sluwe blikken rondschowend, stapten de Javanen over het plein. Zij waren tamelijk schoon en sterk van lichaamsbouw, geelbruin van kleur en plat van aangezicht, met gitzwarte tanden, hooge kaken, groote wenkbrauwen en oogen, welke bijna gelijk die der Chineez

129: De slaaf voegde de handen te zamen en vroeg smeekend: "Goede meester, mag Congo een woord in uwe tegenwoordigheid spreken?"

146: Alhoewel de Javanen een bedrieglijk en listig volk waren

150: Uw heer vader

151: mijn heer vader

167: de bekende listigheid der Javanen

215: De gevangene is onplooibaarder dan een Djatiboom. **[Dit bewijst hoe goed Conscience zich ingewerkt had in de materie.]**

225: Congo stoorde zich echter aan hunne scherts niet, en riep tot alle antwoord: "Laat de gele menschen maar komen. Wij zullen zien! Wij zullen zien!"

236-237: Congo, de neger, was tegen alle verwachting weder rechtgeraakt; zijne wonde had zich gesloten, en, ofschoon zijne krachten zich langzaam herstelden, en hij nog een verband rondom borst en schouder droeg, toonde hij zich zoo moedig en zoo vertrouwend in des Hemels hulpe, [237] dat de houding van den armen slaaf aller bewondering verwerkte.

242: Misschien had men door ijselijke mishandelingen, zooals de wraakzuchtige en wreede Javanen gewoon waren op hunne gevangenen te plegen, den Hopman alle kracht en allen moed benomen

246: Niet slechts uwe bruid zal ik zijn: uwe dienaress, uwe slavinne zal ik blijven tot den dood..... O, genade! Genade!

255: "Zorg, Congo, dat gij ons niet verlaat. Gij kunt u niet verdedigen; maar ik heb tien mijner dapperste gezellen aangesteld, om over uw leven te waken. [...]."

255: "De gele menschen zijn valsch en wreed," zeide de neger, "maar de Heer van hierboven is almachtig en mild."

267: De jongste overste herinnerde zich op eens, welke oneindige verkleefdheid de slaaf hem had betuigd, en wat hij, Walter, den armen neger had beloofd.

267-268: De neger wierp zich met eenen blijden schreeuw ten gronde en omhelsde weenend des jongelings knieën; tusschen zijn dankbaar snikken murmelde hij schier onverstaanbaar: [268]

"Ach, vrijheid, vrijheid; maar met u blijven, met u blijven, goede meester!"

Walter poogde hem van den bodem te doen opstaan, zeide hem, dat hij van zijn huisgezin mocht blijven deel maken en beloofde hem, dat hij hem voortdurend zou beschermen.